

знаходиться у кризовому стані, тому легалізація зброї позитивно відобразиться зі сторони економіки, оскільки вона принесе значний прибуток від продажу зброї та її комплектуючих та технічного обслуговування; ліцензій і курсів з поводженням зі зброєю та врешті решт податку на зброю [5].

Література:

1. Колосок А.М. Легалізація зброї як каталізатор розвитку соціальної відповідальності суспільства. *Актуальні проблеми економіки*. 2013. № 11 (149). С. 113-118.
2. Цивільна зброя в Україні: міфи та реальність. Українська дійсність і міжнародний досвід легалізації та контролю / Г.Ф. Гергега та ін. Київ: Видавничий дім «АДЕФ-Україна», 2015. 152 с.
3. Бути чи не бути легалізації зброї в Україні? URL: <https://24tv.ua/special/zbroia/> (дата звернення: 20.05.2019).
4. Фріс П.Л. Право громадян на зброю – «PRO ET CONTRA». *Наше право*. 2015. № 5. С. 77–84.
5. Бусол О. Зарубіжний досвід легалізації вогнепальної зброї та можливість запровадження на території України. *Громадська думка про правотворення*. 2017. № 5 (130). С. 36–48.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-358-6-11>

ДОКАЗУВАННЯ СТОРОНОЮ ОБВИНУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЩОДО КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З НАДАННЯМ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ

Вінниченко Василій Анатолійович
*керуючий партнер,
Адвокатське об'єднання Аквила
м. Київ, Україна*

Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг мають вплив на стан боротьби зі злочинністю і корупцією та є предикатними правопорушеннями до інших кримінальних правопорушень, тому з

метою якісної боротьби зі злочинністю необхідно дослідити питання доказування стороною зазначених кримінальних правопорушень.

Суб'єктами доказування у кримінальному провадженні є сторони. Зі сторони обвинувачення це є прокурор, слідчий, керівник органу досудового розслідування. Окрім того, до суб'єктів отримання доказів зі сторони обвинувачення, відповідно до ч. 3 ст. 41 КПК України, потрібно також відносити співробітників оперативних підрозділів, які під час виконання доручень слідчого, прокурора, мають повноваження слідчого, здійснюючи відповідні слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії.

Першочерговим елементом отримання стороною обвинувачення інформації є пошук доказів, виявлення (встановлення), а при необхідності, вилучення фактичних даних та їх джерел. Пошук фактичних доказів в процесі доказування, здійснюється суб'єктами сторони обвинувачення шляхом проведення контррозвідувальних, оперативно-розшукових дій, гласних та негласних слідчих розшукових дій, інших процесуальних дій передбачених КПК та законодавства.

Так, пошук фактичних даних та їх джерел може бути здійснений в процесі здійснення завдань органами контррозвідки передбачених абзацом другим пункту 2 частини першої статті 6 Закону України «Про контррозвідувальну діяльність» контррозвідувального забезпечення економічного, інформаційного, науково-технічного потенціалу, оборонно-промислового і транспортного комплексів та їх об'єктів, національної системи зв'язку, Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань, військово-технічного співробітництва, дотримання міжнародних режимів нерозповсюдження.

Можливе виявлення, джерел фактичних даних, з яких можна отримати доказів для кримінальних проваджень щодо розслідування зазначених правопорушень. Дані джерела фактичних даних, можуть, бути реалізовані з метою здобуття фактичних даних в оперативно-розшукових справах [1].

Пунктами 1, 2, 5 частини першої статті 10 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» встановлено, що матеріали оперативно-розшукової діяльності використовуються: як приводи та підстави для початку досудового розслідування; для отримання фактичних даних, які можуть бути доказами у кримінальному провадженні; для взаємного інформування підрозділів, уповноважених здійснювати оперативно-розшукову діяльність, та інших правоохоронних органів. Оперативна-розшукова діяльність органів правопорядку здійснює пошук фактичних даних та їх джерел про кримінальні правопорушення. Так, можуть бути виявлені фактичні дані

та їх джерела в процесі використання автоматизованих інформаційних систем, наприклад, використовуючи Єдину інформаційну систему Міністерства внутрішніх справ можливо встановити чи належить розроблювана особа до криміногенної категорії її майно, адміністративну практику відносно неї.

Наступним джерелом фактичних даних є підготовка відповідних аналітичних матеріалів, так, при розслідуванні зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми, можливе проведення аналітики в системі IBM Security i2 Analyst's Notebook даних господарських операцій юридичної особи, кола спілкування підозрюваного та членів організованої групи, аналізу трафіків телефонних з'єднань, руху підозрюваних. Так, програмні можливості IBM Security i2 Analyst's Notebook дозволяють виявити у візуальному форматі скриті зв'язки та закономірності злочинної діяльності, які дозволять виявити джерела фактичних даних [2].

Окремим напрямом перспективної аналітичної діяльності органів правопорядку з виявлення фактичних даних та їх джерел при розслідуванні зазначених кримінальних правопорушень є проведення аналізу відео з системи «Безпечне місто». Тобто здійснюючи пошук за номером транспортного засобу встановлюємо напрямки руху підозрюваних осіб, їх місця перебування [3].

Наступним шляхом, для пошуку фактичних даних та їх джерел, є виконання НС(Р)Д, передбаченої частиною 2 статті 264 КПК зняття інформації з електронних інформаційних систем без дозволу слідчого судді. Дана слідча дія з пошуку фактичних даних та їх джерел передбачає використання методики та інструментів OSINT (Open source intelligence) так оперативними підрозділами та слідчими можуть бути виявлені фактичні дані та їх джерела, у формі способу життя підозрюваного, його доходів, його контактів, витрат, наявного майна, журналістських розслідувань, технічних індикаторів засобів зв'язку.

Інший актуальним способом отримання фактичних даних та їх джерел, при розслідуванні зазначеної категорії правопорушень, є отримання фактичних даних шляхом виявлення, розшуку активів Національним агентством України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. Національне агентство забезпечує виконання звернень органів досудового розслідування, прокуратури та судів щодо виявлення, розшуку активів. Так, фактичні дані та їх джерела шляхом розшуку активів Національним агентством, можуть бути доказом отримання неправомірної вигоди, недекларування інформації.

Класичним джерелом отримання фактичних даних та джерел про них є проведення допитів свідків можливо встановити місце знаходження матеріальних об'єктів, які можуть бути речовими доказами, щодо яких може бути проведена судова експертиза та встановити осіб яким відомі відомості щодо скоєного злочину.

Дієвим способом пошуку інформації є залучення осіб до конфіденційного співробітництва. Дані конференційного співробітництва (агентурної роботи), якщо вони не надані у формі показань не є самі по собі доказом. Проте, наприклад, до агента може належати особа, яка є працівником установи, службові особи якої систематично вчиняють корупційні злочини. Надалі агент, володіючи інформацією про обставини вчинення згаданих правопорушень, зокрема про коло осіб, які їх вчинили, розмір неправомірної вигоди тощо, надає її органам досудового розслідування, яку останні використовують для отримання доказів. Також агентів залучають до проведення НС(Р)Д.

Крім того, фактичні дані та їх джерела можуть міститись у результатах службових розслідувань. Так, при розслідування кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, що вчиняються наприклад у Державній кримінально-виконавчій службі України. Порядок службового розслідування у зазначеному органі регулюється Порядком проведення службових розслідувань у Державній кримінально-виконавчій службі України затвердженим наказом Міністерства юстиції України від 12.03.2015 № 356/5. За результатами такого службового розслідування складається висновок, якому можливо віднайти наступне: відомості про обставини, за яких особа рядового чи начальницького складу, стосовно якої призначено службове розслідування, вчинила дію або бездіяльність, що стали підставою для призначення службового розслідування, а також те, чи мали вони місце взагалі; час, місце, спосіб, мотив та мета вчинення дисциплінарного проступку та його наслідки; ставлення особи до скоєного, тощо.

А от у випадку вилучення фактичних даних і їх джерел з висновків службового розслідування в процесі проведення досудового розслідування, необхідним є законність проведення такого службового розслідування, дотримання законних та визначених процедур в процесі такого розслідування (дотримання адміністративного законодавства).

При отриманні фактичних даних та їх джерел в ході контррозвідувального забезпечення важливо дотримання контррозвідувального законодавства. Так, при отриманні фактичних даних та їх джерел при залученні до конференційного співробітництва

необхідно, щоб дане джерело було дозволено законодавством та не призводило до «плодів отруйного дерева».

Далі слідує перевірка фактичних даних – практична та інтелектуальна діяльність сторони обвинувачення, яка полягає у проведенні аналізу вилучених фактичних даних. На цьому етапі слідчому необхідно встановити чи даний доказ підтверджує істинність слідчої версії в кримінальному провадженні. Засобами проведення перевірки фактичних даних та їх джерел є проведення гласних та негласних слідчих розшукових дій, консультації зі спеціалістами. Так при вилученні фактичних даних у формі фінансово-господарських документів перевірка цих документів може здійснюватися шляхом призначення судово-бухгалтерської експертизи та інших слідчих дій.

У разі належного етапу перевірки фактичних даних та підтвердження їх істинності, сторони обвинувачення при розслідуванні зазначених правопорушень необхідно оцінити фактичні дані та визначити чи відповідають вони юридичному складу злочину та в якій мірі, чи є достатніми ці фактичні дані для підозри особи.

Важливим елементом оцінки доказів є принципи належності, допустимості, достатності і обґрунтованості. Одним із прикладів оцінки фактичних даних через призму їх належності у кримінальних провадженнях про корупційні правопорушення є моніторинг банківських рахунків, який підтверджує здійснення перерахунку на банківський рахунок неправомірної вигоди. Поняттю належності фактичних даних протиставляється їх неналежність. Наприклад співставлення способу життя підозрюваного, отриманий з показань свідків [4, с. 234-239].

Сторона обвинувачення також повинна встановити чи достовірні такі фактичні дані. При допиті свідків як засобі отримання фактичних даних важливо встановити, шляхом проведення слідчих розшукових дій достовірність цих показань.

В разі позитивної оцінки фактичних даних, сторона обвинувачення повинна належно процесуально оформити власні наданні фактичні дані та їх джерела. Та визнати їх значення певного доказу у кримінальному провадженні.

Література:

1. Погорецький М.А. Нова концепція кримінального процесуального доказування / М.А. Погорецький // Вісник кримінального судочинства. – 2015. – № 3.

2. Презентація ПЗ i2 OpenUA Search для пошуку інформації у відкритих джерелах даних України, в тому числі з використанням даних

YouControl URL: «<http://rdtex.ua/presentation-i2-openua-search/>» дата звернення (05.02.2024).

3. У рамках проекту «Безпечне місто» запущено новий аналітичний модуль відеоспостереження, що прискорить пошук правопорушників URL:«https://kyivcity.gov.ua/news/u_ramkakh_proektu_bezpechne_misto_zapuscheno_noviy_analitichniy_modul_vidosposterezheniya_scho_priskorit_poshuk_prapovorushnikov/» дата звернення (05.02.2024).

4. Сергеева Д.Б. Належність доказів за новим КПК України / Д.Б. Сергеева // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – № 3 (31) – 2013.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-358-6-12>

ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ОСОБЛИВОГО ПЕРІОДУ В УКРАЇНІ

Возняк Іван Олександрович

здобувач освітньо-наукового рівня (доктор філософії),

Науково-дослідний інститут публічного права

м. Київ, Україна

Злочинність у сфері економічної діяльності – складне суспільно небезпечне явище, яке впливає на стабільність, завдає вагому шкоду економіці країни.

В літературі існують розбіжності до визначення поняття злочинів у сфері економіки. Неодноразово поняття «економічні злочини», «кримінальна економіка», «тіньова економіка» та інші ототожнюють. Однак мають місце спроби доведення різної природи наведених явищ. Зокрема, О. Яковлев розглядав економічний злочин як майновий і корисливий, а також злочин у сфері економіки. На думк у С. Кравчука усі ці поняття мають різний спектр вчинення протиправних діянь. Злочини у сфері економіки, стверджує автор, це переважно господарські злочини, злочини у сфері господарської діяльності з використанням службового становища. До злочинів економічного характеру С. Кравчук відносить діяння, які пов'язані із спричиненням матеріальної шкоди чи отримання матеріальної вигоди [1].

У криміналістичній літературі комплекс злочинів у сфері економіки розглядається як певна технологія злочинного збагачення, в якій виділяють основні і вторинні злочини. До основних відносять економічні злочини, які